

SQL fyrirspurnarmálið

framhald af *Gagnasöfn og SQL*

Hjálmtyr Hafsteinsson
Tölvunarfræði
Háskóli Íslands

ENDURMENNTUN*

1

1

Efni námskeiðs

- Upprifjun og SQLite
- Tengingar tafla (*join*)
- Hreiðraðar fyrirspurnir (*nested queries*)
- Ytri tengingar (*outer join*)
- Notkun á mengjavirkjum (*set operators*)
- Sýndartöflur (*views*)
- Önnur gagnasafnskerfi (ef tími/áhugi)

24.04.2023

2

2

SQLite

- Frítt einfalt venslagagnasafnskerfi
 - Hefur nær allar SQL skipanir
 - Mjög auðvelt í uppsetningu
 - Innan við 1MB að stærð
- Notað mjög víða
 - Innbyggð í Firefox, Chrome, iPhone, Android, Win10, Skype, Photoshop, iTunes, ...

24.04.2023

3

3

SQLite

- Náði í það:
<http://www.sqlite.org>
- Náði í sýnisgagnasafn:
<https://hjalmtyr.github.io/SQL2/>
 - Upplýsingar vegna útleigu á sumarhúsum:

felagar	upplýsingar um félagsmenn
sumarhus	upplýsingar um sumarhús
leigur	upplýsingar um leigur

24.04.2023

4

4

SQLite viðmót

- Getum notað SQLite í gegnum skipanaskel
 - Einfalt í notkun
- Til nokkur grafísk viðmót (*GUI*) fyrir SQLite:
 - [DB Browser](#)
 - Bæði Windows og Mac
 - Frír og opin hugbúnaður
 - sqliteonline.com
 - Viðmót sem keyrir í vefra

24.04.2023

5

5

Sýnisgagnasafn

- Þrjár töflur með upplýsingum leigu á sumarhúsum

24.04.2023

6

6

SQL upprifjun

Velja línur (**where**)

- Sýnið þá félagsmenn sem hafa minna en 100 stig, í röð eftir stigafjölda?

```
select * from felagar
where stig < 100
order by stig;
```
- Sýnið allar helgarleigur á árinu 2022

```
select * from leigur
where dags like '2022%'
and fj_daga = 3;
```

24.04.2023

7

7

SQL upprifjun

Samsöfnun (**group by**)

- Hver er meðalfjöldi stiga félagsmanna sem búa í Reykjavík?

```
select avg(stig) from felagar
where postnr < '170';
```
- Sýnið fjölda leiga á hvert sumarhús

```
select husnr, count(*) from leigur
group by husnr;
```

24.04.2023

8

8

Afingar

- Sýnið félagsmenn í röð eftir póstnúmeri
(...**order by**...)
- Sýnið þá bústaði sem eru stærri en 60m² eða hafa 6 rúm eða fleiri
(...**where**...)
- Sýnið meðalfjölda stiga eftir inngönguári félaga
(...**group by**...)

24.04.2023

9

9

Tengingar (**join**)

- Hingað til aðeins unnið með eina töflu í einu
- Getum við sett öll gögn í eina töflu?
 - Já, en það hefur galla

Umfremd (redundancy)
Vandræði við breytingar
Innsetningar- og eyðingarvandræði

24.04.2023

10

10

Vandamál við eina töflu

- Umfremd (redundancy)

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2022	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2021	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2022	3	1005

- Gildin **postnr**, **stig** og **innng_ar** eru endurtekin fyrir hverja skráða leigu
- Hvað ef við viljum bæta við mynd af hverjum félagsmanni?

24.04.2023

11

11

Vandamál við eina töflu

- Vandræði við breytingar

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2022	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2021	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2022	3	1005

- Ef stig Gunnar lækka um 50 þá þarf að breyta því á öllum stöðum
- Ef póstnúmerið hjá einum félagsmanni breytist þá þarf að fara í gegnum alla töfluna

24.04.2023

12

12

Vandamál við eina töflu

- Innsetningar- og eyðingarvandræði

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	8.7.2022	7	1001
48	Gunnar	107	450	2017	16.7.2021	7	1005
12	Erla	200	125	1994	13.2.2022	3	1005

- Getum ekki bætt inn félagsmanni ef hann hefur ekki leigt sumarhús ennþá
- Getum ekki eytt út síðustu leigu félagsmanns því þá tapast allar aðrar upplýsingar um hann

24.04.2023

13

13

Lausn á vandræðum

- Bjótum töfluna upp í tvær töflur
 - Önnur aðeins með upplýsingar um félagsmenn
 - Hin aðeins með upplýsingar um leigur

fnr	nafn	postnr	stig	innng_ar	fnr	dags	fj_daga	husnr
48	Gunnar	107	450	2017	48	8.7.2022	7	1001
12	Erla	200	125	1994	48	16.7.2021	7	1005
31	Rakel	112	330	2014	12	13.2.2022	3	1005

Að visu fnr í báðum töflum, en þurfum það til að tengja þær saman

24.04.2023

14

14

Tengingar

- Þurfum nú að tengja töflurnar saman
 - Ein leið:

```
select nafn, dags
from felagar, leigur
where felagar.fnr = leigur.fnr;
```

- Jafngild leið (nýrri útgáfa):

```
select nafn, dags
from felagar join leigur
on felagar.fnr = leigur.fnr;
```

24.04.2023

15

15

Merking tengingar

```
SELECT dálkar
FROM tafal1 JOIN tafal2
ON skilyrði;
```

Fyrir allar mögulegar samsetningar á línun úr tafal1 og tafal2
Ef skilyrði er satt, þá sýna dálka úr þeirri samsetningu

24.04.2023

16

16

Nokkur dæmi

```
select *
from felagar join leigur
on felagar.fnr = leigur.fnr;
```

```
select nafn, dags, husnr
from felagar join leigur
on felagar.fnr = leigur.fnr
where dags >= '2022-01-01';
```

24.04.2023

17

17

Tenging fleiri tafla

- Getum tengt saman margar töflur

```
select nafn, stadur, dags
from felagar join leigur
on felagar.fnr = leigur.fnr
join sumarhus
on leigur.husnr = sumarhus.husnr
where fj_daga < 7;
```


24.04.2023

18

18

Nokkur dæmi

- Finna nöfn sumarhúsa sem Gunnar hefur leigt

```
select stadur
  from felagar join leigur
    on felagar.fnr = leigur.fnr
 join sumarhus
    on leigur.husnr = sumarhus.husnr
 where nafn = 'Gunnar';
```

Einfölduð tenging

- Ef samanburður er = og dálkar heita sömu nöfnum þá hægt að nota náttúrulega tengingu

```
select stadur
  from felagar natural join leigur
    natural join sumarhus
 where nafn = 'Gunnar';
```

Tenging með samsöfnun

- Finna heildarfjölda leigudaga hjá Önnu

```
select sum(fj_daga)
  from felagar natural join leigur
 where nafn = 'Anna';
```
- Finna meðalfermetrafjölda eftir félagsmönnum

```
select nafn, avg(fermetrar)
  from felagar natural join leigur
    natural join sumarhus
 group by nafn;
```

Æfingar

- Sýnið alla þá sem hafa fengið leigðan bústað 1001
- Sýnið alla þá sem hafa fengið leigðan bústaðinn "Laugarvatn 2"
- Sýnið nafn og fjölda útleiga fyrir hvern bústað
– Viðbót: ... á árinu 2022
- Fyrir hvern bústað sýnið nöfn þeirra félagsmanna sem hafa fengið hann leigðan í vikuleigu

Sjálfteging

- Getum tengt töflu við sjálfa sig
– Notum þá tvö eintök af töflunni með sitthvoru nafninu (*alias*)
- Finna alla sem búa í sama póstrúmeri og Rakel

```
select f1.fnr, f1.nafn, f1.postnr
  from felagar f1 join felagar f2
    on f1.postnr = f2.postnr
 where f2.nafn = 'Rakel';
```

Alias

En ef við viljum ekki fá Rakel með í úttakið?

Sjálfteging

- Algengustu not á sjálftegingu er þegar það er innbyrðistenging á milli dálka

stmnr	nafn	yfirmadur
2	Palli	5
4	Gunna	8
5	Ari	8
7	Anna	5
8	Sigga	8

Palli hefur Ara sem yfirmann

Sigga hefur engan yfirmann

Sjálf tenging

- Finna nöfn allra ásamt nöfnum yfirmanna þeirra

```
select s.nafn as stmr, y.nafn as yfirm
from starfsm s join starfsm y
on y.stmnr = s.yfirmadur;
```

Getum dálkunum heiti

24.04.2023

25

25

Hreiðraðar fyrirspurnir (nested queries)

- Getum notað fyrirspurn inni í annari fyrirspurn
 - Undirfyrirspurnin getur komið á nokkrum stöðum
 - Algengast er að hún komi í `where`-hluta

```
select count(*) from leigur
where fnr in
(select fnr from felagar
where nafn='Gunnar');
```

Finna fjölda leiga sem Gunnar hefur fengið

24.04.2023

26

26

Undirfyrirspurnir (subqueries)

- Fyrirspurnir skila annaðhvort einu gildi:

```
select avg(stig) from felagar;
```

eða mengi staka:

```
select nafn from felagar
where innng_ar < 2000;
```

Getum nota útkomuna í öðrum fyrirspurnum

24.04.2023

27

27

Samsöfnun skilar einu gildi

- Finna félagsmann með mesta fjölda stiga

```
select nafn, stig from felagar
where stig = (select max(stig)
from felagar);
```

Af hverju ekki bara:

```
select nafn, max(stig) from felagar;
```

Flest gagnasafnskerfi gefa villu hér, en SQLite skilar "réttu" svari!

24.04.2023

28

28

Útkoman er eitt gildi

- Finna þá sem búa í sama pósthúsi og Helga
 - Hugmynd: Finna fyrst pósthús Helgu og finna síðan þá sem hafa það pósthús

```
select * from felagar
where postnr = (select postnr from felagar
where nafn = 'Helga');
```

Kemur Helga líka með?

Hvað ef margar niðurstöður?

24.04.2023

29

29

Útkoman er eitt gildi

- Finna alla aðra sem búa í sama pósthúsi og Helga
 - Eins og áður, en viljum ekki fá Helgu

```
select * from felagar
where nafn <> 'Helga' and
postnr = (select postnr from felagar
where nafn = 'Helga');
```

24.04.2023

30

30

Fleiri dæmi með einni útkomu

- Finna þá sem hafa fleiri stig en félagsmaður númer 85

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select stig from felagar
              where fnr = 85);
```
 - Ef fleiri en eitt gildi þá samanburður við fyrsta

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select stig from felagar
              where nafn = 'Gunnar');
```
- Sum gagnasafnskerfi gefa villu hér

24.04.2023

31

31

Æfingar

- Sýnið nafnið á sumarhúsinu með mestan fjölda rúma
- Sýnið öll sumarhús sem eru minni en Reykir
- Sýnið alla félagsmenn sem búa í öðru pósthúsi en Bjarni
- Sýnið þá félagsmenn sem hafa leigt oftar en Erla

24.04.2023

32

32

Útkoman er mengi

- Getum þá athugað hvort tiltekið gildi sé í menginu
 - Finna alla félagsmenn sem hafa leigt sumarhús:

```
select * from felagar
where fnr in (select fnr from leigur);
```
- eða alla sem hafa leigt á ákveðnu tímabili:
- ```
select * from felagar
where fnr in (select fnr from leigur
 where days between '2022-06-01'
 and '2022-08-31');
```

24.04.2023

33

33

## Fleiri dæmi

- Finna nöfn þeirra sem hafa leigt bústaðinn Reykir

```
select nafn from felagar
where fnr in
(select fnr from leigur
 where husnr in
 (select husnr from sumarhus
 where stadur = 'Reykir'));
```
- Einnig hægt að gera þessa fyrirspurn með tengingu (join)

24.04.2023

34

34

## Útkoman er mengi

- Getum líka athugað hvort gildi sé ekki í menginu
  - Finna þau sumarhús sem aldrei hafa verið leigð

```
select * from sumarhus
where husnr not in (select husnr
 from leigur);
```

24.04.2023

35

35

Gagnvísandi fyrirspurn (correlated query)

- Oft er undirfyrirspurn háð skipuninni sem inniheldur hana
    - Finna félagsmenn sem hafa 2 leigur

```
select * from felagar f
where 2 = (select count(*) from leigur l
 where f.fnr = l.fnr);
```
- Nafnið f í undirfyrirspurn á við f-ið í aðalfyrirspurninni

24.04.2023

36

36

Fleiri dæmi

- Getum athugað hvort undirfyrirspurn skili einhverju með **exists**
Sýna þá sem hafa fengið bústaði á leigu

```
select fnr, nafn from felagar f
where exists (select * from leigur l
 where f.fnr = l.fnr);
```

Flóknari dæmi

- Finna hvort einhverjir tveir félagsmenn hafi sama nafn
– Hugmynd: Fyrir alla félagsmenn: Er til félagsmaður sem hefur sama nafn, en annað númer? Ef svo er þá skrifum við hann út

```
select nafn from felagar f1
where exists (select fnr from felagar f2
 where f1.nafn = f2.nafn
 and f1.fnr <> f2.fnr);
```

Fyrirspurnir í **from**-hluta

- Undirfyrirspurn í **from**-hluta er eins og tafla
– Oftast til betri leiðir til að gera þessar fyrirspurnir

```
select fnr, nafn, fj.fjoldi
from felagar natural join
(select fnr, count(*) fjoldi
 from leigur
 group by fnr) fj
where fj.fjoldi > 1;
```

Skilgreinir töflu með fnr og fjölda
leiga fyrir hvern félagsmann

Fyrirspurnir í **select**-hluta

- Finna þá sem eru með fleiri stig en meðaltalið

```
select nafn, stig from felagar
where stig > (select avg(stig)
 from felagar);
```

og ef við viljum fá meðalstigin með:

```
select nafn, stig, (select avg(stig)
 from felagar) medal
from felagar
where stig > medal;
```

Má aðeins skila
einu gildi

Fyrirspurnir í **select**-hluta

- Sýna nafn og prósentu stiga miðað við mesta fjölda stiga

```
select nafn,
 stig,
 stig*100.0/(select max(stig)
 from felagar) as prosent
from felagar;
```

Finnum mesta fjölda stiga
til að reikna prósentu

Aðrar SQL skipanir

- Getum notað undirfyrirspurnir í öðrum SQL skipunum
Hækka stigin hjá öllum þeim sem leigðu tvisvar eða oftár á árinu 2022

```
update felagar set stig = stig + 10
where 2 <= (select count(*) from leigur l
 where dags like '2022%' and
 l.fnr = felagar.fnr);
```

Undirfyrirspurnir, samantekt

- Geta verið á ýmsum stöðum:
  - Í **where**-hluta
    - Ef útkoma mengi: notum **in** eða **exists**
    - Ef útkoma eitt gildi: notum samanburði (=, <, >, <=, ...)
  - Í **from**-hluta
    - Þurfum þá að gefa aukanafn (*alias*)
    - Hægð sér annars eins og töflur
  - Í **select**-hluta
    - Mega þá aðeins skila einu gildi

Æfingar

- Sýnið þá félagsmenn sem aldrei hafa fengið sumarhús á leigu
- Sýnið þau sumarhús sem hafa verið leigð sjaldnar en tvisvar
- Sýnið þá félagsmenn sem aldrei hafa leigt sér sumarhús með 10 rúmum

Ytri tengingar

- Í venjulegri tengingu þurfa línur í töflunum að passa saman
- Viljum stundum líka fá línur sem ekki passa við neina línu í hinni töflunni
  - Fá lista yfir alla félagsmenn og bústaði sem þeir hafa leigt
- Notum þá ytri tengingu (*outer join*)

Vinstri ytri tenging

- Tengjum saman **felagar** og **leigur**

```
select nafn, husnr, dags
from felagar f left join leigur l
on f.fnr = l.lfnr;
```

Þeir félagsmenn sem ekki hafa neinar leigur hafa NULL í dálkum úr leigur-töflunni

nafn	husnr	dags
-----	-----	-----
Gunnar	1001	2022-07-08
Gunnar	1005	2021-07-16
Erla	1005	2022-02-13
Rahel	NULL	NULL
Alexander	1004	2020-06-20
Alexander	1004	2022-08-05
Bjarni	NULL	NULL
...		

Hægri ytri tenging

- Þá eru notuð öll stökin úr hægri töflunni
    - Sýna öll sumarhús og leigur þeirra
- ```
select stadur, fnr, dags
from leigur l right join sumarhus s
on l.husnr = s.husnr;
```
- Vandamáll! SQLite styður ekki hægri tengingu
Lausn: Snúum þá röð taflanna við!
- ```
select stadur, fnr, dags
from sumarhus s left join leigur l
on l.husnr = s.husnr;
```

Full ytri tenging

- Notar öll stök úr báðum töflum, fyllir upp í svið með **NULL** ef samsvarandi gildi vantar
- Ekki eins nytsöm aðgerð og vinstri (eða hægri) tenging
- Mörg gagnasafnskerfi styðja ekki þessa aðgerð beint, t.d. SQLite
  - Hægt að útfæra hana með öðrum aðgerðum (sjá síðar)

Náttúruleg ytri tenging

- Getum líka sleppt **on**-hlutanum ef dálkarnir heita sama nafni og samanburður er =

```
select nafn, husnr, dags
 from felagar natural left join leigur;
```

Finna það sem vantar

- Hægt að nota ytri tengingu til að finna gildi sem vantar
  - Hvaða félagsmenn hafa aldrei pantað sumarhús?

```
select nafn
 from felagar natural left join leigur
 where husnr is NULL;
```

Margar tengingar

- Röð tenginga getur skipt máli
- Berið saman niðurstöður þessara skipana:

```
select nafn, stadur, fj_ruma
 from felagar natural left outer join leigur
 natural join sumarhus;
```

```
select nafn, stadur, fj_ruma
 from felagar natural left outer join (leigur
 natural join sumarhus);
```

Æfingar

- Sýnið alla félagsmenn sem búa í Reykjavík og þær leigur sem þeir eiga
- Sýnið alla félagsmenn og fjölda daga sem þeir hafa leigt sumarhús
- Sýnið þau sumarhús sem aldrei hafa verið leigð (notið ytri tengingu)

Mengjaaðgerðir

- Tölur eru mengi af línum
  - Getum því notað mengjaaðgerðir á þær
- SQL hefur þrjár mengjaaðgerðir:
  - **Sammengi** (*union*)
  - **Sniðmengi** (*intersection*)
  - **Mengjamunur** (*except*)
- Í mengjaaðgerðunum er tvítekningum sjálfkrafa eytt
  - Ekki gert í öðrum SQL skipunum

Sammengi

- Sameinum útkomur tveggja fyrirspurna

```
select fnr, nafn from felagar
 where stig > 400
union
select fnr, nafn from felagar
 where postnr < '112';
```

Útkomur fyrirspurnanna þurfa að hafa sama fjölda dálka og þeir þurfa að vera af sömu gerð

Sniðmengi

- Sýna þær línur sem eru í báðum útkomum

```
select fnr, nafn from felagar
where stig > 400
intersect
select fnr, nafn from felagar
where postnr < '112';
```

24.04.2023

55

55

Aðrar útfærslur

- Oftast hægt að nota **or** í stað sammengis og **and** í stað sniðmengis

```
select fnr, nafn from felagar
where stig > 400 or
 postnr < '112';
```

- Þetta gengur þó ekki alltaf

24.04.2023

56

56

Dæmi um sammengi

```
select fnr from leigur
where dags like '2021%' or
 dags like '2022%';
```

Jafngilt

```
select fnr from leigur
where dags like '2021%'
union
select fnr from leigur
where dags like '2022%';
```

24.04.2023

57

57

Dæmi um sniðmengi

- Hvað ef við viljum fá þá sem hafa leigt bæði á árinu 2021 og 2022?
  - Setjum **intersect** í stað **union** eða **and** í stað **or**:

```
select fnr from leigur
where dags like '2021%' and
 dags like '2022%';
```

... en, hvaða dagsetningar eru bæði á árinu 2021 og 2022?!

and hér í stað or

24.04.2023

58

58

Dæmi um sniðmengi

- Getum leyst þetta með því að tvítaka töfluna

```
select l1.fnr from leigur l1, leigur l2
where l1.fnr = l2.fnr and
 l1.dags like '2021%' and
 l2.dags like '2022%';
```

Skýrara að nota intersect

```
select fnr from leigur
where dags like '2021%'
intersect
select fnr from leigur
where dags like '2022%';
```

24.04.2023

59

59

Útfærsla á fullri ytri tengingu

- Sammengi vinstri og hægri tengingar er full tenging

```
select nafn, husnr, dags
from felagar natural left join leigur
union
select nafn, husnr, dags
from leigur natural left join felagar;
```

SQLite styður ekki hægri tengingu, svo við útfærum hana með vinstri tengingu og viðsnúning á töflum

24.04.2023

60

60

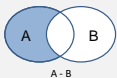
Mengjamunur

- Þær línur sem eru í fyrri útkomu en ekki í þeirri seinni

Öll sumarhús

Hús sem hafa verið leigð

```
select husnr from sumarhus
except
select husnr from leigur;
```


24.04.2023 61

61

not in í stað mengjamunar

- Finna alla sem ekki hafa leigt í júlí

```
select fnr from felagar
except
select fnr from leigur
where dags like '%-07-%';
```

Jafngilt

```
select fnr from felagar
where fnr not in
(select fnr from leigur
where dags like '%-07-%');
```

24.04.2023 62

62

Æfingar

- Sýnið félagsnúmer þeirra sem búa í Grafarvogi eða hafa leigt oftár en einu sinni
- Sýnið þá félagsmenn sem hafa leigt bæði hús númer 1001 og 1002
- Sýnið öll sumarhús sem ekkert voru leigð árið 2022

24.04.2023 63

63

Vísar

- Getum skilgreint vísar (*indices*) á dálka til að auka leitarhraða
  - Segjum að eftirfarandi fyrirspurn sé algeng:

```
select * from felagar
where nafn = 'Helga';
```
  - Kerfið leitar að þessu með því að fara línu fyrir línu í gegnum alla töfluna
  - Getum búið til leitartré, **B-tré**, sem leyfir okkur mun hraðari leit að nafninu

24.04.2023 64

64

B-tré

24.04.2023 65

65

Dæmi um vísir

- Búum til vísir á dálkinn nafn í felagar

```
create index nafn_idx on felagar(nafn);
```
- Líka til einkvæmir vísar:

```
create unique index fnr_idx on felagar(fnr);
```

24.04.2023 66

66

Notkun á vísum

- Vísar eru ekki ókeypis
  - Við hverja innsetningu, eyðingu eða breytingu á vísagildi þarf að uppfæra vísinn
- Vísar borga sig aðeins ef
  - mikið magn gagna
  - oft leitað að dálknum sem vísirinn er á
- Ekki alltaf ljóst hvaða vísa ætti að búa til
  - Prófa sig áfram og tímamæla

24.04.2023

67

67

Sýndartölur (*views*)

- Sýndartölur eru niðurstöður úr fyrirspurn
  - Innihalda engin gögn
  - Eru búnar til þegar þörf er á þeim
- Oft notaðar til að gefa aðra sýn á gagnasafnið
  - Fela tiltekna línur
    - Til dæmis starfsmannatafla án yfirmanna
    - Einkunnatafla með eingöngu þínum einkunnum
  - Einfalda fyrirspurnir
    - Búa til sýndartöflu sem tengir allar töflur saman

24.04.2023

68

68

Dæmi um sýndartölur

- Búa til sýndartöflu með úrvalsfélögum:

```
create view vip as
select * from felagar
where stig > 400 and
innng_ar <= 2000;
```

  - Getum svo unnið með þessa töflu eins og hverja aðra töflu
    - Inniheldur sömu dálka og **felagar**, en færri línur

24.04.2023

69

69

Dæmi um sýndartölur

- Fela ýmsar upplýsingar um félagar

```
create view fel_post as
select fnr, nafn, postnr
from felagar;
```

Leyfum sumum notendum aðeins að sjá póstnúmer félagsmanna, en ekki aðrar upplýsingar

24.04.2023

70

70

Dæmi um sýndartölur

- Getum notað til að einfalda fyrirspurnir:

```
create view allt as
select * from felagar natural join
leigur natural join
sumarhus;
```

Getum nú gert:

```
select nafn, stadur from allt
where dags >= '2022-01-01';
```

24.04.2023

71

71

Dæmi um sýndartölur

- Getum notað til að setja gögn betur fram

```
create view movieform as
select m.id,
title || ' (' || year || ')' as title,
score,
name as director
from movie m join actor on director = actor.id;
```

Búum til nýjan titill með ártalinu aftast

Fáum nú nafn leikstjórans með

24.04.2023

72

72

Kostir sýndartafla

- Það verður engin umfremd þó við búum til sýndartöfluna **allt**
  - Það eru engin gögn í henni!
- Hægt að gefa mismunandi notendum aðgang að mismunandi sýndartöflum
  - Sjá bara það sem þeir mega sjá
  - SQLite hefur ekki skilgreinda notendur

24.04.2023

73

73

Breytingar á sýndartöflum

- SQL staðallinn segir að það eigi að vera hægt að breyta gildum í sýndartöflum
  - Hægt að nota **insert**, **update** og **delete**
- Alls ekki auðvelt, þarf að snúa við fyrirspurninni sem skilgreinir sýndartöfluna
- Flest "stóru" gagnasafnskerfið ráða við að breyta sýndartöflum
  - SQLite leyfir það ekki!

24.04.2023

74

74

Æfingar

- Búið til sýndartöfluna **allt** og sýnið nöfn þeirra félagsmanna sem hafa leigt bústaðinn "Laugarvatn 1"
- Búið til sýndartöflu sem hefur aðeins dálkana **fnr**, **nafn** og **innng_ar** og inniheldur aðeins þá sem búa utan Reykjavíkur

24.04.2023

75

75

Önnur gagnasafnskerfi

- Margar gerðir gagnasafnskerfa:
  - Stór biðlara-miðlara kerfi (*client-server*)
    - Oracle, DB2, SQL Server, Informix, ...
  - Frí millistór biðlara-miðlara kerfi
    - MySQL, PostgreSQL, Firebird ...
  - Lítil einstaklingskerfi
    - SQLite, MS Access, InterBase, Apache Derby ...
  - Stór, sérhæfð gagnasafnskerfi
    - MongoDB, Cosmos DB, ...

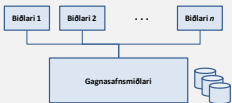
24.04.2023

76

76

Miðlara-biðlara kerfi

- Gagnasafnsmiðlari keyrir á sérstakri tölvu
  - Margir biðlarar með aðgang á sama tíma
  - Sumir biðlarar á nærneti, aðrir yfir Internet

24.04.2023

77

77

Aðrir eiginleikar

- Stór gagnasafnskerfi hafa ýmsa aðra eiginleika
  - Innbyggð vefþjónusta (*web services*)
  - Vöruhús gagna (*data warehousing*)
  - Dreifð gagnasöfn (*distributed databases*)
  - Öflug bestun fyrirspurna (*query optimization*)
  - Gagnaöryggi (*data security*)
  - og margt fleira

24.04.2023

78

78

MS Access

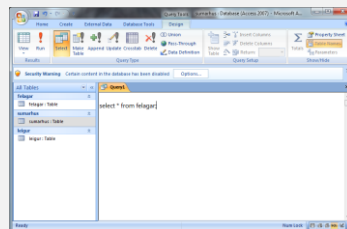
- Getum notað SQL í MS Access
  - Fara í **Create** valmynd
  - Smella á **Query Design** hnapp
  - Loka strax glugganum sem kemur upp
  - Smella á niðurör á **View** hnappi og velja **SQL View**
  - Slá inn SQL skipun og smella á **Run** hnapp

24.04.2023

79

79

SQL í MS Access

24.04.2023

80

80

SQL í MS Access

- Útfærir ekki allan SQL staðal
  - Engin náttúruleg tenging (*natural join*)
  - Verður að skrifa **inner join**, ekki nóg að skrifa **join**
  - Útfærir **union**, en ekki **intersect** eða **except**
- Hefur ýmsar viðbætur
  - Öflugri reglulegar segðir (**like**-samanburður)
- Ætlast til að fyrirspurnir séu búnar til sjónrænt (í *Query Design*)

24.04.2023

81

81

Hvað næst?

- Meira um SQL:
  - Ytri lyklar (*foreign keys*)
  - Innri föll (*stored procedures*), kveikjur (*triggers*)
- Meira um gagnasöfn:
  - Hönnun gagnasafna (*database design*)
  - Notendur og réttindi (*privileges*)
  - Hreyfingar (*transactions*) og samskiða vinnsla (*concurrency control*)
  - Aðrar gerðir gagnasafnskerfa (*NoSQL*)

24.04.2023

82

82